

Έτσι, με τη συλλογή του αυτή, άσφαλώς ο κ. Παρορίτης μάς άνοίγει τὸ δρόμο τοῦ κοινωνικοῦ δηγηματοῦ. Καὶ παίρνοντας ὑπ' ὄψη τίς ὑπόθεσεις τοῦ προλόγου του καὶ τὴ σημερινή του ἐκδήλωση, ἐλπίζουμε πὼς ὑστερότερα θὰ μάς δώσει ἀρτιώτερα ἀνάμα πρότυπα τῆς τέτιας του τέχνης. Οἱ σημερινοὶ σκλάβοι τῆς ζωῆς, ἡ ἐργατιά, καὶ οἱ ἰδεολόγοι ποὺ ποδοῦν μιὰ καλύτερη ἀνθρώπινη, θὰ βροῦνε ἔτσι σ' αὐτὸν τὸ συνειδητὸ τεχνίτη τους καὶ ἀπόστολό τους. Καὶ ἡ φιλολογία μας, τὸ παιδί αὐτὸ τοῦ τελευταίου δηγηματοῦ του, θὰ ὀρχισε καὶ ὀρχισε κιόλας μετὰ τὸ ἔργο του, καθὼς καὶ μετὰ τὰ ἔργα κάποιων ἄλλων γύρω του, νὰ νιώθει κάτω παράξενες σκέψεις νὰ τῆς ἀνεβαίνουν γιὰ πρώτη φορὰ στὸ κεφάλι...»

«Κίτα ξυπνάει μέσα της...»

Ἀθήνα 24.4.1921

ΓΙΑΓΚΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΚΚΙΝΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΘΛΙΒΕΡΗ

Ὅλοι σφυρίζανε παράφωνα, οὐρλιάζανε καὶ χτυπούσαν με θόρυβο τὸ βρώμικο πάτωμα τῆς ταβέρνας. Πάντε βραχνὲς φωνὲς τραγουδοῦσαν δυνατὰ, γύρω ἀπὸ τὸ σιδερένιο τραπέζι.

Ἡ λάμπα μετὰ τὸ καπνισμένο γυαλί σκορποῦσε φῶς κοκκινωτό. Ὁ καπνὸς ἀπὸ τὰ τσιγάρα γιόμιζε μετὰ σταχτὰ ὀμίχλη τὴν κίμαρη. Ὁ ἀγέρας τῆς βρώμικος καὶ θερμὸς.

ὉΞω ἡ βροχή χτυποῦσε τὰ παραθυρόφυλλα. Τὸ κρύο γλυτροῦσε ὡς τὸ κόκκαλο. Τάχισμένα τζάμια τῆς πόρτας δακρίζανε. Τὸ παιδί τῆς ταβέρνας μετὰ πρισμένα τάφια καὶ τὰ κόκκινα χέρια τριγυροῦσε στὰ τραπέζια. Ὁ Ταβερνιάρης στὸν πάγκο του μετροῦσε κουρελλιασμένα λεφτά. Ἡ παρέα μεθοσκοπούσε. Ὁ Χάνης ἀνέβαζε τὴ φωνή του ψηλά. Τὸ πρόσωπό του εἶτανε κόκκινο ἀπὸ τὸ μαζεμένο αἷμα. Κι ὅλοι μαζί τραγουδοῦσαν γοργὰ τὴ στροφή τοῦ τραγουδιοῦ χτυπώντας τὰ χέρια.

Καὶ τικ, τικ, τίν,
καὶ τικ, τικ, τίν,
τίκ, τίκ, τίν...

Σὲ λίγο κουράστηκαν. Τὸ τραγοῦδι σιγώθηκε καὶ ἡ σίχασαν. Τὰ ποτήρια ξαναγέμισαν γιὰ νὰδείξουν πάλι. Ὁ Χάνης ἔδειξε τὸ Στράνα.

— Τί νὰ διαβάσει πάλι, ρε παιδί... Τὸ βιβλιαράκι ἔχει ἓνα κόκκινο ντῆμα τῆς φωτιάς... Κάθε βράδι ἀποτραβιέται στὴ γωνία του καὶ χώνει τὴ μύτη του στὰ φύλλα. Κι ὅλο τέτια διαβάσει... Ὁ Στράνας ἄλλαξε· σὰς τὸ λέω πάλι, κι ἀκούστε το. Οὔτε τραγοῦδι, οὔτε κρασί. Μόνε τὸ βιβλίο του καὶ τράβα κορδέλλα. Ὅταν σὰς ἔλεγα, πὼς ὁ Στράνας εἶναι...

Ἐσκυψε, μαζεῦτηκαν κοντὰ του. Τῶνα κεφάλι ἀκούμπησε στ' ἄλλο. Κι ὁ Χάνης μετὰ χαμηλὴ φωνὴ κατὰ τοὺς εἶπε. Κούνησαν τὰ κεφάλια τους.

— Κρίμας τὸ παιδί...

— Σούτ' μὴ μάς ἀκούσουν κι ἄλλοι, ἔκαν' ὁ Χάνης.

Ἡ παρέα του τὸν κοίταξε προσεχτικά. Ὁ Στράνης σὰ νάνωσε τὰ βλέμματα ποὺ προσπλάθηκαν ἀπ' αὐτόν, σήκωσε τὸ κεφάλι. Ἐκλείσε τὸ βιβλίο καὶ πλησίασε.

— Τί τρέχει παιδί καὶ σωπάσατε; Γιατὶ κόψατε τὸ τραγοῦδι;...

— Γιὰ νὰ μὴν τρομάξουμε τὰ γράμματα...

— Τὸ ξαίρεις Χάνη, πὼς μ' ὅλη τὴν φασαρία ποὺ γίνεται δὴ μέσα μπορῶ καὶ διαβάσω.

— Ἀκου Στράνα, δὲν τὰφίνεις αὐτὰ καὶ νὰ ξαναγυρίσεις στὴν παρέα... Κάθε βράδι ἀντὶς νὰ κίθεσαι μαζί μας, ἀποστραβιέσαι στὸ κυδοῦρι σου. Τί νὰ τὰ κάνεις τὰ γράμματα... Κρασί καὶ τραγοῦδι, κι ἄς πᾶει καπνός...

Κι ὁ Χάνης χτύπησε τὴ γροθιά του στὸ τραπέζι. Τὰ ποτήρια χορέψανε.

— Νὰ μποροῦσα, μ' ὅλη μου τὴν καρδιά, εἶπε ὁ Στράνας.

— Καὶ γιατί; Ἀκου τί λέει! Καὶ δὲ μάς λές τί διαβάσεις, νάχοιμε καὶ καλὸ ρῶτημα;

Ὁ Στράνης ἔφερε τὴν καρέκλα του κοντὰ. Οἱ ἄλλοι μαζεῦτηκαν τριγύρω του. Ἐβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του τὸ κόκκινο βιβλίο καὶ τάνοιξε πᾶνον στὸ τραπέζι. Ἐβγαλε τὸ δάχτυλό του σὲ μιὰν ἀράδα, κι ὀρχισε νὰ διαβάσει μετὰ φωνὴ σιγανὴ καὶ ἀργή.

«Μέσα στὸ πέλαγο τῆς θλίψης καὶ τῆς δυστυχίας, μέσα στὸ βόρβορο τοῦ ταπεινοῦ ἐγωισμοῦ, κάτω στὰ ὑπόγεια ὅπου ζοῦσε ἡ φτώχεια, ποὺ ἔφτανε τὸν πλοῦτο τῆς πόλης, περνοῦσαν ἀγνοοί οἱ μοναχικοὶ ὄνειρο πόσοι, ἐμπνευσμένοι ἀπὸ πίστη πρὸς τὸν ἀνθρώπο, ξένοι γιὰ ὅλους καὶ μακρινοὶ διαλαλητὲς τῆς διαμαρτυρίας, ἀνήσυχες σπῆδες τοῦ μακρινοῦ φωτὸς τῆς ἀλήθειας. Κρυφὰ - κρυφὰ ἔφερον μαζί τους στὰ καρποφόρα πάντα ὑπόγεια...» (Γκόρκυ).

— Ποιοὶ εἶναι αὐτοί; ρῶτησ' ὁ Χάνης.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Στράνα γαλήνησε. Τὰ μάτια του λαμπήριζαν παράξενα. Κ' ἡ φωνὴ του τρεμουλιαστὴ καὶ σιγερὰ.

Τοὺς μίλησε γιὰ «κείνους». Γιὰ κείνους ποὺ ἀφοσιώθηκαν στὴ Μεγάλη Ἰδέα. Γιὰ ὅσους λέγανε: «Ἐγὼ γιὰ ὅλους!...»

Προσπαθοῦσε νὰ μαντέψει τὴ σκέψη τους στὰνῆσυχά τους μάτια. Μέσα στὴν ταβέρνα ἡσυχία. Τὸ ροχαλητὸ ἐνὸς μεθησιμένου, ποὺ γεγμένους πάνω στὸ τραπέζι ροχαλίζε, ἀκουγότανε. Δυὸ στὴ γωνία μιλοῦσαν σιγανὰ. Ὁ φοιτητάκος μετὰ τὰ κατσαρὰ μαλλιά, στὴν ἄκρη, ὀρχισε νὰ τραγοῦδαί μετὰ ψεύτικη φωνὴ τενόρου.

Ἐλα γλυκεριά μου ἀγάπη,

Χαδοῦλα μου παρθένα...

— Σκασιός, τοῦ φάναξε ὁ Χάνης ταρναγμένος.

Ἐκείνος γιὰ μιὰ στιγμή κόπηκε. Μετὰ γιὰτίσα μᾶτια του κοίταξε ἀγορευμένα τὸ Χάνη. Γύρισε τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά καὶ μετὰ κλειστὰ μάτια συνέχισε τὸ σκοπὸ του.

Γυρίζω ἀπὸ τὰ ξένα

Καὶ ζῶ στὴν ἐρημιὰ...

— Σκάσε λοιπὸν κοπρόσκυλο! Ὁ Χάνης χούφτιασε τὸ ποτήρι νὰ τοῦ τὸ πετάξει. Ὅλοι σηκώθηκαν νὰ προλάβουν τὸν καναῖ.

Ὁ φοιτητάκος μετὰ γιὰτίσα μάτια μαζεῦτηκε στὴ γωνία του, μουρμουρίζοντας. ὉΞω στὸ σκοτεινὸ δρόμο ἔρημα. Ἡ βροχὴ χτυποῦσε τὰ κεραμίδια δυνατὰ. Τὰ ἀμάξια περνοῦσαν γοργὰ. Τὰ κουρελλιασμένα ἄλλα...

σέρνανε τὰ βαριά τους πόδια, μέσα σ'ής λάσπες και στὰ νερά. Τὰ παραθυρόφυλλα τρίζανε....

Ὁ Στράνας μιλούσε. Ὅλοι προσηλωμένοι στὰ χεῖλια του, προσέχανε. Σὲ λίγο δυὸ ἀπὸ τὴν παρέα φύγανε. Μείνανε τρεῖς, οἱ φίλοι. Συζητούσανε τώρα πὺ λέντερα.

Ὁ Στράνας ἔβγαλε μὲ προσοχὴ καὶ μὲ προφύλαξη ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα χαρτί μὲ κόκκινα γράμματα. Τὸ ξεδίπλωσε καὶ τοὺς τὸ διάβασε. Ἦτανε διαταγὴ ἀπὸ τὴν ὀργάνωσή του. Ἐλὰ τιμωροῦσε μὴν ἀδικία.... Ἐβγαλε πάλι ἀπὸ τὴν στέπη τοῦ πανταλοῦ του τρία - τέσσερα μαῦρα πράματα πού γυαλίζανε. Στὴν κορφή ἓν κομπιλάκι γινάλιστερό, μπροστίνου ξεχώριζε.

— Μπό.... ἔκανε νὰ φωνάξει ὁ Χάνης.

Μὰ ὁ Στράνας τοῦκλεισε ἀπότομα τὸ στόμα κ' ἡ λέξη κόπηκε στὴ μέση. Ἐνα χαμόγελο ἀγαλλίασης ζωγραφίστηκε στὰ χεῖλη του. Ἐτίριψε τὰ χέρια καὶ τοὺς κοίταξε.

Αὐτοὶ μένανε συλλογιασμένοι, κοιτάζοντας τὸ πᾶτωμα.

— Στράνα, μᾶς παίρνεις μαζί σου; Καὶ μεῖς νὰ βοηθήσουμε τὴν ἰδέα!....

— Ναί, ναί... φωνάξανε οἱ ἄλλοι. Μᾶς παίρνεις μαζί σου;...

Ἐκεῖνος τοὺς κοίταξε ταραγμένος. Δυὸ δάκρυα κυλίσανε ἀπὸ τὰ μάτια του. Τοὺς ἔσφιξε τὰ χέρια μὲ ἀγάπη.

Ὁ Χάνης σήκωσε τὸ κεφάλι. Εἶδε τὸ φοιτητάκο νικητοραδικὴν τρομαγμένος καὶ νὰ θγαίνει ὀξω...

Ὁ Στράνας κάτῃ τοὺς ἔλεγε. Τοὺς ἔδινε ὁδηγίες. Θὰν τοὺς βοηθοῦσε τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας καὶ ὁ κακὸς καιρὸς. Πληρώσανε τὰ κρασιά καὶ ἀνοίξανε τὴν παλιὰ τζαμόπορτα....

Κοιμπιά γυαλίστερά καὶ σπαθιά ἀστραφάνε στὸ φῶς

τοῦ φαναριοῦ πού κρεμόταν ὀξω, πάνω στὸ νεροχίτη τῆς ταβέρνας.

Σφυρήχτρες καὶ φωνὲς ἀκούστηκαν στὴ σιγαλιά τῆς νύχτας.

Τρεξήματα καὶ θόρυβος κρυφός.

Ὁ Στράνας κ' οἱ φίλοι του κυκλωθήσανε ἀπὸ τὴν ἐξουσία....

Ἡ βροχὴ δυνάμωσε. Κόκκινες ἀστραπὲς ξεσκίζανε τὰ μαῦρα σύννεφα. Τὰ πετεινάκια τῆς γειτονιάς λαλοῦσαν. Ὁ αἰὼλος τῆς ταβέρνας οὐρλιάζοντας μὴνοῦσε συμφορά....

Ὁ Φοιτητάκος μὲ τὰ γατίσια μάτια, ἔτριβε τὰ χέρια του εὐχαριστημένος....

Τὸ κελὶ τῆς φυλακῆς βρομοῦσε σαπίλα. Οἱ τοῖχοι ὀγροὶ κ' οἱ μαρμαρόπλακες βρεμένες. Ἐνα κεράκι σκορποῦσε τρεμουλιάρικο φῶς. Οἱ σκιὲς στὸν τοῖχο παλέθανε.

Καθισμένοι τριγύρω στὸ Στράνα τὸν ἀκούγανε.

Ἐλκε ἀνοιχτὸ ἓνα ἀπὸ τὰ κόκκινα διδύλια καὶ διάβαζε μὲ φωνὴ ἀρμονικὰ καὶ ἥρεμη.

«Τί πειράζει; μήπως κάθε πτώμα δὲν εἶναι κ' ἓνα σκαλοπάτι, πού θὰ μᾶς φέρει στὴν κορφή; Ἐμᾶστε πολλοὶ κ' ἡ ζωὴ μας εἶναι βαριά. Ἀς στρώσουμε μὲ πτώματα τὴ γῆ, ἀπάνω στὰ πτώματα θὰ ρήξουμε καὶ ἄλλα πτώματα, κ' ἔτσι θὰ φτάσουμε στὴν κορφή. Κι ἂν μείνει κ' ἓνας μονιάχα ζωντανός — αὐτὸς θὰ δεῖ τὸν καὶ ν ο ὁ ρ γ ι ο κ ὁ σ μ ο ! » (Ἀντρέγιεθ).

Ὁξω ὁ ἀέρας μούγκριζε φριχτά.

Τὸ κλῆμα τῆς βροχῆς ἀντηχοῦσε στὴ σκοτεινὴ νύχτα....

ΑΛΕΚΟΣ ΔΡΑΚΟΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Η «Ἀγάπη τῆς Ὁμορφιάς» ποιήματα Παύλου Βαλδασεριδῆ, Λάρινα 1921. — «Ἀκρίτας» Δυρικὸ δράμα τοῦ Α. Παρχαριδῆ.

— Στὸ «Mercure de France» τῆς 15 τοῦ Ἀπριλίου 1921 (σελ. 529), ὁ κ. Φιλέας Λεμπέγκ, πού γράφει μὲ τὸ ψευτόνομα Δημήτρης Ἀστεριώτης, τὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα», γράφει τὰ ἑξῆς γιὰ τὸ νεοελληνικὸ δῆγημα:

«Στὴ νεοελληνικὴ φιλολογία τὸ δῆγημα φαίνεται πὼς σὰ νὰ πῆρε τὴ θέση τῆς μπαλλάντας, κ' ἔχει καλλιεργηθεῖ τόσο πλούσια αὐτὸ τὸ εἶδος, ὅσο σὲ κανέναν ἄλλον τόπο κατὰ τὸ 19ο αἰῶνα. Τὸ ρομάντζο, ἀντίθετα, ἀργεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ, μὰ πούδς ξαίρει ἂν πὺ ὕστερα δὲν ἐξελιχθεῖ ἀπὸ κείνους πού σήμερον τρέφουνε τὸν ταπεινὸ του ἀντίπαλο.

Μέσα στὸ δῆγημα εἶναι ζυγγραφισμένη ὅλη ἡ ἑλληνικὴ ζωὴ στὰ τελευταῖα πενήντα χρόνια, ἡ ἥρωική, αἰσθηματικὴ, πολιτικὴ, χωρικὴ, ναυτικὴ, κλπ. καὶ τὸ ζήτημα τῆς δημοτικῆς γλώσσας ἀφελήθηκε πολὺ ἀπ' αὐτό.

Κ' ἔτσι ἀναγκαῖο εἶτανε νὰ μαζεφτοῦν ὁ ἓνας τόμο ξεχωριστὸ τὰ πὺ χαρακτηριστικὰ ἔργα κάθε μεγάλου συγγραφέα.

Αὐτὴ τὴν ἀνάγκη τὴν ἀντιλήφθηκε πρῶτο τὸ «Ἀθηναῖκὸ Βιβλιοπωλεῖον» καὶ πρῶτο αὐτὸ τὴν ἔβαλε μπροστά. Καὶ μᾶς ἔδωσε τὸν Ἑφταλιώτη μὲ τίς «Ἐκλεχτὰς σελίδες» του, γιομάτες ἀπὸ τὴν ἡμίλουστη τῶν νησιῶν χάρη, τὸν Ξενόπουλο, πού ζυγογραφεῖ μ' αἰσθηματὶς ἐφτανησιώτικης χάρες μέσα στὸ «Ζακυνθινό Μαντήλι, καὶ ἄλλα διηγήματα», καὶ τὸ Βουτυρά, ἓνα νέο διηγηματογράφου, πολυσυζητούμενο καὶ πολυλατρεμένο, πού ἔδωσε μιὰ νέα ζωὴ σ' ὅλα τὰ ἴδη τοῦ διηγηματοῦ μέσα στὰ «Τριανταδυὸ διηγήματα». Ὁ κ. Βουτυράς ἴσαμε τώρα δὲν ἔχει δώσει παρὰ δυὸ τόμους, τὸν «Παπὰ εἰδωλολάτρη» καὶ τὸ «Λαγκά», μέσα στὸν ὁποῖο δοῖσεται τὸ παράξενο ἀριστούργημα Π α ρ α ρ λ ἁ μ α. Ἡ τέχνη τοῦ κ. Βουτυρά, ὅπως καὶ μερικῶν Ρώσων διηγηματογράφων, τοῦ Ἀντρέγιεφ λόγου χάρη, εἶναι ὅλη λεπτομέρειες κ' οἱ ὑποθέσεις του ἀντρίουνε τὸ περισσότερο στὴν πὺ ταπεινὴ ζωὴ. Κ' ἓνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ, πὼς ὁ κ. Βουτυράς ἀφίνει κατὰ μέρος καὶ μὲ κάποιο χιοῦμορ, ὅλους τοὺς νόμους καὶ δ